

وزارت تحصیلات عالی
پوهنتون طلوع سعادت
معاونیت امور علمی
آمریت تحقیقات علمی

پالیسی تحقیقات علمی

سال 1405

بخش اول

1- مقدمه

تحقیق علمی زیربنای توسعه پایدار، تولید دانش، حل مسائل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تکنالوژیکی و ارتقای کیفیت زندگی بشر محسوب میشود. نظام تحصیلات عالی بدون تحقیق منظم، هدفمند و مبتنی بر اصول علمی نمیتواند رسالت اصلی خود را در تولید دانش، نوآوری و پاسخگویی به نیازهای جامعه به درستی ایفا نماید. ازاینرو، هرگونه فعالیت تحقیقاتی، صرف نظر از حوزه علمی آن، نیازمند چارچوبی منسجم، شفاف و مبتنی بر اصول اخلاقی و حرفه‌ای می‌باشد. نبود یک پالیسی تحقیقاتی مشخص در یک پوهنتون می‌تواند پیامدهای منفی جدی از جمله سوءاستفاده از داده‌ها، نقض حقوق افراد، سرقت ادبی، جعل نتایج، کاهش اعتماد عمومی به علم و تضعیف اعتبار نهادهای علمی را در پی داشته باشد.

پوهنتون طلوع سعادت به عنوان یک نهاد علمی و اکادمیک، متعهد است تا از طریق گسترش و نهادینه‌سازی فعالیت‌های پژوهشی، نقش مؤثر خود را در پیشرفت علمی کشور و به‌ویژه توسعه پایدار ولایت جوزجان ایفا نماید. در دنیای معاصر، دانشگاه‌ها صرفاً مراکز تدریس نیستند، بلکه به عنوان محورهای اساسی تولید دانش، انتقال فناوری و ارائه راه‌حل‌های علمی برای چالش‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شناخته میشوند. پژوهش علمی و نظام‌مند میتواند زمینه‌ساز ارتقای کیفیت آموزش، توانمندسازی کادر علمی، افزایش اعتبار علمی پوهنتون و تقویت پیوند میان پوهنتون و جامعه گردد.

بر این اساس، تدوین یک پالیسی جامع تحقیقاتی به منظور هدایت، تنظیم، نظارت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی در سطح پوهنتون طلوع سعادت امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. این پالیسی با هدف ایجاد هماهنگی میان واحدهای علمی، جلوگیری از پراکنده‌کاری، تضمین کیفیت تحقیقات و تأمین شفافیت در فرآیندهای پژوهشی تدوین گردیده است. پالیسی حاضر تمام مراحل تحقیق، از ایده‌پردازی اولیه تا اجرای پژوهش، تحلیل داده‌ها، نشر و استفاده از نتایج تحقیق را در بر میگیرد و به صورت مفصل به اصول اخلاقی تحقیق، جلوگیری از سرقت ادبی، مدیریت داده‌ها، حفظ حقوق معنوی پژوهش‌گران و مسئولیت‌های محققان، نهادهای علمی و سایر ذینفعان می‌پردازد.

این پالیسی تحقیقاتی با در نظر گرفتن نیازهای علمی، اجتماعی و توسعه‌ای ولایت جوزجان، اولویت‌های ملی کشور و معیارهای پذیرفته‌شده بین‌المللی تحقیق تدوین شده است و تلاش مینماید فرهنگ تحقیق، نوآوری، تفکر انتقادی و پایبندی به اخلاق پژوهشی را در میان اعضای کادر علمی، محققان و محصلان نهادینه سازد. همچنین این سند با تأکید بر رعایت کدوهای اخلاقی تحقیق، از جمله صداقت علمی، احترام به کرامت انسانی، حق نشر و جلوگیری از سرقت ادبی، زمینه اعتماد عمومی به نتایج پژوهش‌های علمی را تقویت مینماید. در نهایت، این پالیسی به عنوان یک سند راهبردی، مسیر آینده تحقیق را در پوهنتون طلوع سعادت ترسیم نموده و مبنایی برای برنامه‌ریزی، حمایت، نظارت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی در سطح پوهنتون قرار میگیرد.

1- تعاریف اصطلاحات

برای درک و ایجاد فهم مشترک، جلوگیری از برداشت‌های متفاوت و تضمین اجرای یکسان این پالیسی اصطلاحات ذیل با مفاهیم مشخص شده در زیر تعریف میگردند:

تحقیق¹: تحقیق عبارت است از یک فرآیند نظام‌مند، هدفمند و مبتنی بر روش‌های علمی که با هدف تولید دانش جدید، توسعه یا بهبود دانش موجود و یا ارائه راه‌حل‌های علمی برای مسائل مشخص انجام میشود. **تحقیق علمی:** تحقیق علمی نوعی تحقیق است که بر اساس اصول، روش‌ها و معیارهای پذیرفته‌شده علمی انجام میگردد و شامل مراحل طرح مسئله، مرور ادبیات، انتخاب روش تحقیق، گردآوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری میباشد.

محقق: محقق فردی است که به صورت مستقل یا در قالب تیم تحقیقاتی، مسئول طراحی، اجرا، تحلیل و گزارش نتایج تحقیق بوده و از نظر علمی، اخلاقی و حرفه‌ای پاسخ‌گوی فعالیت‌های تحقیقی خویش است.

تیم تحقیقاتی: تیم تحقیقاتی مجموعه‌ای از محققان است که با تقسیم وظایف مشخص و بر اساس تخصص‌های مرتبط، به صورت مشترک یک پروژه تحقیقاتی را طراحی و اجرا مینمایند.

پروژه تحقیقاتی: پروژه تحقیقاتی مجموعه‌ای منسجم از فعالیت‌های تحقیقی است که با اهداف مشخص، چارچوب زمانی معین، بودجه تعریف‌شده و روش علمی روشن، به منظور پاسخگویی به یک سؤال یا حل یک مسئله علمی اجرا میگردد.

نهاد تحقیقاتی: نهاد تحقیقاتی به پوهنتون، پوهنچی، مرکز تحقیقاتی، مؤسسه علمی یا هر واحد سازمانی اطلاق میشود که بستر انجام فعالیت‌های تحقیقی را فراهم نموده و مسئول نظارت بر رعایت این پالیسی میباشد. **اخلاق تحقیق:** اخلاق تحقیق مجموعه‌ای از اصول، ارزش‌ها و معیارهای اخلاقی است که رفتار محقق را در تمام مراحل تحقیق، از طراحی تا نشر نتایج، هدایت مینماید و شامل صداقت علمی، امانتداری، مسئولیت‌پذیری و احترام به کرامت انسانی است.

گدّهای اخلاقی تحقیق: گدّهای اخلاقی تحقیق به دستورالعمل‌ها و مقرراتی اطلاق میشود که رعایت آنها برای انجام مسئولانه، شفاف و انسانی فعالیت‌های تحقیقی الزامی بوده و از بروز تخلفات تحقیقی جلوگیری میکند.

سرقت ادبی²: سرقت ادبی عبارت است از استفاده مستقیم یا غیرمستقیم از ایده‌ها، متون، داده‌ها یا آثار علمی دیگران بدون ذکر منبع معتبر و یا به گونه‌ای که حقوق مالکیت فکری رعایت نشود.

خودسرقت ادبی: خودسرقت ادبی به استفاده مجدد از آثار یا نوشته‌های قبلی محقق بدون ذکر یا افشای آن در اثر جدید اطلاق میشود، به گونه‌ای که مخاطب تصور تولید محتوای جدید را داشته باشد.

جعل و دستکاری داده‌ها: جعل داده‌ها به ساختن داده‌های غیرواقعی و دستکاری داده‌ها به تغییر، حذف یا تحریف داده‌های واقعی به منظور دستیابی به نتایج دلخواه اطلاق میگردد.

¹ (Research)

² Plagiarism

داده‌های تحقیق: داده‌های تحقیق شامل کلیه اطلاعات کمی یا کیفی است که در جریان تحقیق از طریق مشاهده، آزمایش، مصاحبه، پرسشنامه یا سایر روش‌های علمی گردآوری می‌شود.

محرمانگی: محرمانگی به تعهد محقق در حفاظت از اطلاعات شخصی، حساس یا هویتی شرکت‌کنندگان تحقیق اطلاق می‌شود تا این اطلاعات بدون مجوز قانونی یا رضایت آگاهانه افشا نگردد.

رضایت آگاهانه: رضایت آگاهانه عبارت است از موافقت داوطلبانه شرکت‌کنندگان در تحقیق پس از دریافت اطلاعات کامل، شفاف و قابل فهم درباره اهداف، روش‌ها، منافع و خطرات احتمالی تحقیق می‌باشد.

تعارض منافع: تعارض منافع وضعیتی است که در آن منافع شخصی، مالی، سازمانی یا حرفه‌ای محقق ممکن است بر قضاوت علمی یا بی‌طرفی وی تأثیر بگذارد.

نشر علمی: نشر علمی به پروسه انتشار نتایج تحقیق در قالب مقاله، کتاب، گزارش، کنفرانس یا سایر مجاری علمی معتبر اطلاق می‌شود که با رعایت اصول اخلاق نشر انجام می‌گیرد.

مالکیت فکری: مالکیت فکری به حقوق قانونی و اخلاقی محققان نسبت به آثار علمی، داده‌ها، نوآوری‌ها و نتایج تحقیق اطلاق می‌شود که باید مطابق قوانین نافذه حفظ گردد.

تخلف تحقیقی: تخلف تحقیقی هرگونه عمل یا ترک عملی است که برخلاف اصول اخلاق تحقیق، معیارهای علمی یا مقررات این پالیسی صورت گیرد، از جمله سرقت ادبی، جعل داده‌ها، گزارشدهی نادرست و نقض محرمانگی.

صداقت علمی: صداقت علمی اساس هر فعالیت یک تحقیق است. محقق مکلف است داده‌ها، روش‌ها و نتایج تحقیق را به صورت صادقانه، شفاف و بدون تحریف گزارش دهد. هرگونه جعل داده، دستکاری نتایج یا ارائه اطلاعات نادرست، نقض جدی اخلاق تحقیق محسوب می‌شود.

امانت داری علمی: امانت‌داری به معنای احترام به آثار، ایده‌ها و داده‌های دیگران است. استفاده از منابع باید با ذکر دقیق مأخذ صورت گیرد. محقق نباید دستاوردهای دیگران را به نام خود ثبت نماید.

احترام به کرامت انسانی: در تحقیقات مرتبط با انسان‌ها، کرامت، حقوق، آزادی و حریم خصوصی افراد باید به طور کامل رعایت شود. مشارکت افراد در تحقیق باید داوطلبانه و مبتنی بر رضایت آگاهانه باشد.

عدم آسیب‌رسانی: تحقیق نباید منجر به آسیب جسمی، روانی، اجتماعی یا اقتصادی به افراد، گروه‌ها یا محیط زیست گردد. در صورت وجود خطرات احتمالی، باید اقدامات پیشگیرانه اتخاذ شود.

بخش دوم

ماده اول: اهداف پالیسی

اهداف این پالیسی عبارتند از:

- ایجاد چارچوب منظم و شفاف برای فعالیتهای تحقیقاتی؛
- ارتقای کیفیت تحقیقات علمی مطابق معیارهای ملی و بین‌المللی؛
- ترویج فرهنگ تحقیق، نوآوری و تفکر انتقادی؛
- تضمین رعایت اصول اخلاق تحقیق و امانتداری علمی؛
- پاسخ‌دهی پژوهش‌ها به نیازهای علمی، اجتماعی و توسعه‌ای ولایت جوزجان و کشور
- **نهادینه‌سازی اخلاق تحقیق:** تقویت فرهنگ پای‌بندی به اصول و گندهای اخلاقی تحقیق، از جمله صداقت علمی، امانتداری، احترام به کرامت انسانی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی.
- **جلوگیری از تخلفات تحقیق:** پیشگیری از سرقت ادبی، جعل و دستکاری داده‌ها، گزارش‌دهی نادرست و سایر تخلفات تحقیقی از طریق وضع مقررات روشن و راه کارهای نظارتی مؤثر.
- **حمایت از حقوق معنوی محققان:** حفاظت از حقوق مالکیت فکری محققان و تضمین رعایت اصول حق نشر و انتساب درست آثار علمی.
- **تقویت ظرفیت تحقیقی اعضای کادر علمی و محصلان:** ایجاد بستر مناسب برای ارتقای مهارت‌های تحقیقاتی، تشویق نوآوری، تفکر انتقادی و مشارکت فعال کادر علمی و محصلان در فعالیتهای تحقیقی.
- **هم‌سوسازی تحقیقات با نیازهای جامعه و اولویتهای ملی:** هدایت تحقیقات در راستای حل مسائل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و توسعه‌ای جامعه، به‌ویژه نیازهای ولایت جوزجان و اولویتهای ملی کشور
- **افزایش اعتبار علمی پوهنتون:** ارتقای جایگاه علمی پوهنتون در سطح ملی و بین‌المللی از طریق تولید و نشر تحقیقات با کیفیت و اثرگذار.
- **ایجاد شفافیت و پاسخگویی در تحقیق:** تضمین شفافیت در تمام مراحل تحقیق و پاسخ‌گویی محققان و نهادهای ذیربط در قبال فعالیتهای تحقیقی
- **فراهم‌سازی زمینه نظارت و ارزیابی مؤثر:** ایجاد مبنای روشن برای نظارت، ارزیابی و بهبود مستمر فعالیتهای تحقیقاتی در سطح پوهنتون.

ماده دوم: دامنه تطبیق

این پالیسی بر تمام اعضای کادر علمی، محققان، کارمندان پژوهشی، محصلان دوره لیسانس و تحصیلات عالی و تمام پروژه‌های تحقیقاتی وابسته به پوهنتون طلوع سعادت تطبیق می‌گردد.

ماده سوم: اصول اساسی تحقیق

فعالیت‌های تحقیقاتی در پوهنتون طلوع سعادت بر اصول زیر استوار است:

- آزادی علمی مسئولانه؛
- صداقت و امانتداری علمی؛
- کیفیت، دقت و شفافیت؛
- پاسخگویی اجتماعی؛
- رعایت ارزش‌های فرهنگی و دینی جامعه.

بخش سوم

ساختار و مدیریت تحقیق

ماده چهارم: آمریت تحقیقات و مجله علمی

- آمریت تحقیقات و مجله علمی مسئول تنظیم، هماهنگی، نظارت و ارزیابی تمام فعالیت‌های تحقیقاتی در پوهنتون میباشد.

ماده پنجم: وظایف آمریت تحقیقات و مجله علمی

وظایف معاونیت / آمریت تحقیقات و مجله علمی عبارت‌اند از:

- تدوین پلان تحقیقاتی؛
- حمایت از پروژه‌های تحقیقاتی؛
- ایجاد بانک معلومات تحقیقاتی؛
- تسهیل نشرات علمی؛
- نظارت بر رعایت اصول اخلاقی تحقیق.

ماده ششم: کمیته تحقیق پوهن‌خی‌ها

- در هر پوهن‌خی یک کمیته تحقیقاتی ایجاد میگردد که مسئول بررسی و ارزیابی پیشنهادهای تحقیقاتی میباشد.

ماده هفتم: وظایف کمیته تحقیقاتی پوهن‌خی

- بررسی علمی پروپوزال‌ها؛
- نظارت بر پیشرفت تحقیقات؛
- ارزیابی گزارش‌های نهایی تحقیق.

بخش سوم

انواع تحقیقات

ماده هشتم: تحقیق بنیادی

تحقیق بنیادی با هدف توسعه دانش نظری و بدون الزام کاربرد فوری انجام میشود.

ماده نهم: تحقیق کاربردی

تحقیق کاربردی به منظور حل مشکلات مشخص اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و محیط‌زیستی و غیره موارد انجام می‌گردد.

ماده دهم: تحقیق انکشافی

تحقیقی که منجر به تولید محصولات، روش‌ها یا خدمات جدید گردد، تحقیق انکشافی محسوب می‌شود.

بخش چهارم

مراحل انجام پروژه های تحقیقاتی

ماده یازدهم: پیشنهاد پروژه تحقیق

➤ هر پروژه تحقیق باید دارای پروپوزال مشخص شامل عنوان، تیم پروژه تحقیقاتی، اهداف، سوالات تحقیق، روش تحقیق، زمانبندی و بودجه باشد.

ماده دوازدهم: تصویب پروپوزال‌های پروژه تحقیق

➤ پروپوزال پس از بررسی کمیته تحقیقاتی پوهنشی و تأیید معاونیت تحقیقات قابل اجرا می‌باشد.

ماده سیزدهم: تطبیق پروژه تحقیق

➤ محققین مکلف هستند پروژه تحقیق را مطابق پروپوزال مصوب و معیارهای علمی اجرا نمایند.

ماده چهاردهم: گزارش دهی

ارائه گزارش‌های میان‌دوره‌ای و گزارش نهایی الزامی می‌باشد.

بخش پنجم

حمایت و تمویل تحقیقات

ماده پانزدهم: منابع تمویل

تمویل تحقیقات می‌تواند از منابع زیر صورت گیرد:

بودجه پوهنتون؛

در صورت امکان می‌تواند از منابع زیر صورت گیرد:

کمک‌های دولتی؛

نهادهای ملی و بین‌المللی؛

قراردادهای تحقیقاتی.

ماده شانزدهم: شفافیت مالی

تمام مصارف تحقیقاتی باید مطابق اصول شفافیت مالی ثبت و گزارش شود.

بخش ششم

نشرات علمی

ماده هفدهم: اشکال نشر

نتایج تحقیقات می‌تواند به صورت مقاله، کتاب، گزارش علمی، کنفرانس و مجله علمی نشر گردد.

ماده هجدهم: معیارهای نشر

نشریات باید دارای کیفیت علمی، داوری تخصصی و رعایت اصول اخلاقی باشند.

بخش هفتم نظارت و ارزیابی

ماده بیست و ششم: نظارت

معاونیت/آمریت تحقیقات و مجله علمی بر تمام مراحل تحقیق نظارت مینماید.

ماده بست و هفتم: ارزیابی کیفیت

کیفیت تحقیقات بر اساس مجله منتشره ارزیابی میشود.

بخش نهم پالیسی اخلاقی تحقیق

اخلاق تحقیق و کدهای اخلاقی

نگارش مقاله و هر اثر علمی روی موضوعات بکر و جدید نیاز به داشتن دانش کافی دارد. اگر محققى بخواهد يك مقاله علمی با معیارهای پذیرفته شده در مجله های معتبر بنویسد نیاز به تحقیقات ارزشمند و معیاری دارد. اما برخی از افراد تلاش میکند تا زحمات دیگران را بدون هیچ هزینه‌ی و به سادگی به دست آورند که اقدام به سرقت علمی میکند. سرقت علمی به این معنی است که از ایده ها، کلمات یا افکار شخص دیگری استفاده کنیم بدون اینکه به (Plagiarism) ادبی آن شخص ارجاع دهیم یا از وی برای این کار اجازه بگیریم وقتی به نویسنده اصلی ارجاع میدهیم با ذکر نام نویسنده، نام مقاله و مکان ارسال یا چاپ آن یک منبع معرفی میکنیم.

ماده نهم: صداقت علمی

هرگونه جعل، تحریف داده‌ها و گزارش نادرست نتایج تحقیق ممنوع است.

ماده بیستم: سرقت ادبی

➤ سرقت علمی عبارت است از استفاده از ایده‌ها، واژه‌ها، داده‌ها، آثار منتشرشده یا منتشرنشده دیگران، یا هر نوع دارایی فکری، بدون ذکر منبع معتبر یا اخذ اجازه لازم، و ارائه آنها به عنوان اثری نو، اصیل و مستقل³

انواع سرقت ادبی

شدیدترین و مذموم ترین نوع سرقت علمی ادبی است که در آن محقق دست نوشته یا مطالعه‌ی را که شخص دیگری انجام داده است به طور کامل میگیرد و آن را به نام خود نشر میکند. این کار برابر با دزدی مالکیت فکری و معنوی تلقی می شود.

³ M. Mohan et al., "Rising from Plagiarising," *J Maxillofac Oral Surg* 14, no. 3 (Sep 2015), <https://doi.org/10.1007/s12663-014-0705-x>.

سرقت ادبی مبتنی بر منبع

ممکن است به دلیل استفاده از انواع مختلف منابع سرقت علمی و ادبی رخ دهد. به عنوان مثال، هنگامی که یک محقق به منبعی اشاره دارد که نادرست است یا وجود ندارد این یک استناد اشتباه است. همچنین هنگامی سرقت ادبی اتفاق می افتد که یک محقق از منبع ثانویه داده یا اطلاعات را استفاده میکند، اما منبع اصلی اطلاعات را ذکر می کند.

سرقت علمی و ادبی ناشی از دست کاری داده ها

جعل و دستکاری داده و داده سازی نیز از اشکال مهم سرقت علمی و ادبی هستند. داده سازی به معنای تولید داده غیر واقعی و جعل داده ها شامل تغییر یا حذف داده برای ایجاد تصور غلط است.

سرقت علمی و ادبی مستقیم

سرقت علمی و ادبی مستقیم وقتی اتفاق می افتد که نویسنده متن نویسنده دیگر را بدون استفاده از علامت های نقل قول کپی کند و آن را به عنوان متن خود معرفی و بازتاب دهد.

سرقت علمی خودی

این نوع سرقت علمی و ادبی هنگامی اتفاق می افتد که یک نویسنده از بخش های قابل توجهی از آثار منتشر شده ی قبلی خود را بدون ارجاع به آنها استفاده کند یا مقاله ی که قبلاً در یک ژورنال چاپ کرده با در یک کنفرانس ارائه نموده را عیناً و یا با تغییرات جزئی برای ناشر یا کنفرانس دیگری ارسال کند.

سرقت علمی بازنویسی شده - Plagiarism Paraphrasing

رایج ترین نوع سرقت علمی و ادبی است که شامل استفاده از نوشته شخص دیگری با برخی تغییرات جزئی در جملات و استفاده از آن تحت عنوان جدید است.

نگارش نادرست Inaccurate Authorship

نگارش نادرست با انتشار غلط میتواند از دو طریق اتفاق بیفتد.

شکل اول، وقتی شخصی در نگارش یک نسخه کمک میکند. اما برای آن اعتبار علمی دریافت نمی کند. **شکل دوم** بر عکس شکل اول است وقتی فردی بدون مشارکت در کاری اعتبار می گیرد. این نوع سرقت علمی و ادبی هر کجا که اتفاق بیفتد نقض قانون در تحقیقات است همچنین ممکن است در صورت ویرایش یک نسخه شخص دیگری مرتکب این شکل از سرقت علمی و ادبی شود. در این حالت توصیه این است که در زمان انتشار به مشارکت کنندگان اذعان کنید، حتی اگر به عنوان نویسنده در این فهرست قرار نگرفته باشند. در قدردانی نام آنها را ذکر کنید.

سرقت علمی و ادبی موزاییکی - Plagiarism Mosaic

تشخیص سرقت علمی و ادبی موزاییکی ممکن است دشوارتر باشد زیرا فرد عبارات یا متن شخص دیگری را در تحقیقات خود در هم تنیده است. تغییر کلمات در حالی که هنوز از جملات آن منبع استفاده می کنید همان سرقت علمی و ادبی است که گویی هر کلمه ای کاپی شده و چسپیده است. شما باید اطلاعات را به صورت متن جدید از دیدگاه خودتان بازنویسی کنید - و نهایتاً به منبع استناد خود اشاره کنید.

سرقت علمی و ادبی ناخواسته - plagiarism Accidental

این نوع سرقت ادبی چه عمدی باشد و چه ناخواسته هیچ بهانه ای برای سرقت علمی و ادبی وجود ندارد و پیامدهای آن غالباً یکسان است. با این حال ممکن است گاهی به دلیل غفلت و اشتباه غیر عمدی اتفاق بیفتد که محقق ناخواسته دچار سرقت علمی و ادبی شود.

سرقت غیرمستقیم (بازنویسی بدون ذکر منبع)

سرقت نظر

ماده بیست و یکم

عواقب سرقت علمی

ماده اول:

در صورت اثبات سرقت علمی و ادبی و مشهود بودن آن ، حسب مورد اقدامات زیر اعمال خواهد شد.

1. رد مقاله، پایاننامه یا طرح تحقیقی
2. لغو مدرک یا امتیاز علمی
3. محرومیت موقت یا دائم از فعالیت‌های تحقیقاتی
4. اعلام تخلف به مراجع ذیصلاح علمی

ماده دوم :

چگونه از درصد تشابه یا سرقت ادبی در مقاله خود قبل از ارسال به مجله مطلع شویم؟

سعی کنید حتماً قبل از ارسال مقاله خود به ژورنال، ابتدا از سرقت علمی اطمینان حاصل شود و سپس مقاله را برای چاپ ارسال کنید. برای تشخیص سرقت علمی در مقالات دو راه وجود دارد که باید از مؤسسات و کارشناسان حرفه ای کمک بگیرید و یا به نرم افزارها و سایت‌های موجود اعتماد کنید. از جمله ابزارهای بسیار معتبر میتوان به چند نمونه از سایت‌ها و نرم افزارهای معتبر اشاره کرد:

1. Ithenticate
2. Turnitin
3. Write Check
4. Grammarly
5. Copyleaks
6. Plagiarism Check
7. Plagiarisma
8. DupliCheker
9. PlagScan
10. Plag Tracker
11. Copy escape

ماده سوم: نقش نهادهای علمی

پوهنتون‌ها، مراکز تحقیقاتی و نشریات علمی موظف‌اند با استفاده از ابزارهای تشخیص مشابهت، آموزش اخلاق تحقیق و تدوین آیین‌نامه‌های شفاف، از بروز سرقت ادبی پیش‌گیری نمایند. آموزش اصول اخلاق تحقیق، روش‌های صحیح استناددهی و آشنایی با پیامدهای حقوقی سرقت ادبی، از موارد الزامی پوهنتون محسوب می‌شود.

ماده چهارم: مسئولیت علمی و حقوقی

نویسنده اثر علمی مسئول اصالت محتوا بوده و در صورت اثبات سرقت ادبی، مسئولیت علمی، اداری و حقوقی بر عهده‌ی شخص نویسنده خواهد بود.

ماده پنجم:

نکات مهم در امر نوشتن آثار علمی - تحقیقی

1. رعایت اصل امانت داری در فعالیت‌های تحقیقی و کار مروری
2. رعایت بی‌طرفی ارزشی
3. رعایت ارزش‌های اسلامی و موازین اخلاق آکادمیک
4. استناد دهی واقع‌بینانه
5. از نقل قول‌ها درست و به جا استفاده شود
6. صداقت در گفتار و نوشتار نویسنده باید ملموس باشد
7. رونوشت برداری چسپاندن کاپی نیست نباشد
8. اخذ اجازه از نویسنده برای ترجمه مقاله و هر اثر دیگر
9. مطالب اثر مخالف پالیسی‌های امارت اسلامی نباشد
10. اجازه نامه در مورد استفاده از داده‌های نهادهای رسمی و غیر رسمی در تحقیقات علمی مروری ضروری می‌باشد.
11. Paraphrase یا باز نویسی علمی رعایت شود

ماده بیست و یکم: حق نشر

➤ حقوق معنوی و مادی آثار علمی محفوظ بوده و رعایت قوانین حق نشر الزامی است.

ماده بیست و دوم: ذکر منابع

➤ تمام منابع استفاده‌شده باید مطابق معیارهای علمی معتبر (APA, Chicago, Harvard ...) ذکر گردد.

ماده بیست سوم: اخلاق در تحقیق با انسان و جامعه

در تحقیقات میدانی، رضایت آگاهانه اشتراک‌کنندگان و حفظ محرمانه‌گی اطلاعات الزامی است.

ماده بیست چهارم: تعارض منافع

محقق مکلف است هرگونه تعارض منافع را به صورت شفاف اعلام نماید.

ماده بست و پنجم: مجازات تخطی‌های اخلاقی
تخطی از اصول اخلاق تحقیق منجر به اقدامات انضباطی مطابق مقررات پوهنتون میگردد.

بخش نهم **احکام نهایی**

ماده بیست و هشتم: ظرفیت‌سازی
پوهنتون طلوع سعادت برنامه‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های تحقیقاتی برگزار مینماید.

ماده بیست و نهم: تعدیل پالیسی
این پالیسی بر اساس نیازهای علمی، تحقیقاتی و پیشنهاد کمیته‌های ذیربط، حداقل هر یک سال یکبار قابل بازنگری و تعدیل میباشد.
ماده سی‌ام: نافذ شدن

این پالیسی پس از تصویب مراجع ذیصلاح نافذ و قابل اجرا میباشد
رعایت پالیسی تحقیقاتی جامع و مبتنی بر اخلاق، نقش اساسی در حفظ اعتبار علم و تضمین صحت و اعتمادپذیری نتایج تحقیقات دارد. زمانیکه فعالیت‌های تحقیقاتی در چارچوب اصول واضح، شفاف و اخلاق‌محور انجام شوند، زمینه سوءاستفاده از داده‌ها، تحریف نتایج و نقض حقوق افراد به‌طور چشم‌گیری کاهش می‌یابد. چنین پالیسی از حقوق و کرامت انسانی شرکت‌کنندگان در تحقیق حفاظت نموده و مشارکت آگاهانه، داوطلبانه و مسئولانه آنان را تضمین کرده و پایبندی به اصول اخلاق تحقیق سبب می‌گردد تا محققان با احساس مسئولیت علمی و اجتماعی، نتایج تحقیقات خود را به‌صورت صادقانه و بدون تحریف ارائه نمایند. این امر نه تنها کیفیت علمی تحقیقات را ارتقا بخشیده، بلکه اعتماد جامعه علمی و عموم مردم را نسبت به تحقیقات انجام‌شده تقویت میکند. همچنان، رعایت پالیسی تحقیقاتی اخلاق‌محور باعث تقویت فرهنگ پاسخگویی، شفافیت و امانت‌داری علمی در نهادهای تحصیلات عالی میشود.
در نهایت، التزام به چنین پالیسی‌ای زمینه‌ساز توسعه پایدار، گسترش دانش معتبر و بهره‌برداری مؤثر از نتایج تحقیق در راستای حل مشکلات جامعه میگردد و جایگاه نهادهای علمی را به‌عنوان مراجع قابل اعتماد دانش و نوآوری تحکیم می‌بخشد.

تهیه‌کننده: آمریت تحقیقات و معاونیت امور علمی

پالیسی تحقیقاتی پوهنتون طلوع سعادت طی سی‌ام ماده تهیه گردیده و قابل تطبیق میباشد.
تأیید جلسه مورخ: 1405/02/ و ثبت پروتوکول شماره (002) کمیته مرکزی تحقیقات.
تأیید جلسه مورخ: 1405/02/ و ثبت پروتوکول شماره (003) شورای علمی پوهنتون.